

POSTANOWIENIE

6 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 6 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku G.N.

z udziałem H.P. i B.K.

o stwierdzenie nabycia spadku,

na skutek skargi kasacyjnej G.N.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Poznaniu

z 23 lipca 2021 r., XV Ca 122/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz radcy prawnego I.K. kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) powiększoną o kwotę należnego podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 23 lipca 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację G.N. od postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z 21 października 2020 r. w sprawie z udziałem H.P. i B.K. o stwierdzenie nabycia spadku oraz orzekł o kosztach postępowania.

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł wnioskodawca, wskazując na naruszenie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 931 § 1 i 2 k.c.

3. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Podał, że skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna z uwagi na naruszenie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 931 § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że nie mogło dojść do świadomego i swobodnego sporządzenia przez spadkodawczynię testamentu, na mocy którego zdecydowała się powołać do dziedziczenia wnioskodawcę, podczas gdy z przeprowadzonej w sprawie opinii biegłej wynikało, iż testatorka była w stanie w sposób świadomy podjąć decyzję i wyrazić akt woli. Sąd drugiej instancji wadliwie pominął powyższą okoliczność i uznał testament za nieważny. Skarżący wskazał, że tendencyjność rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Okręgowy, opartego raczej na ocenie moralnej niż na przepisach prawa i ich odniesieniu do rzeczywistości, powoduje, iż skarga kasacyjna w niniejszej sprawie jest oczywiście uzasadniona i zasługuje na przyjęcie do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Odnosząc się do powołanej przez skarżącego oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono

widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Uszło jego uwagi, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Tymczasem rozważania zawarte w skardze wprost odnoszą się do oceny dowodów przeprowadzonych przez Sąd pierwszej instancji, tj. dowodów z opinii biegłych, a nadto skarżący zmierza do podważenia ustalonego w sprawie stanu faktycznego.

Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia faktyczne oraz ocenę prawną przyjętą w sprawie przez Sąd Rejonowy. Wskazał, że z opinii głównej, opinii uzupełniającej oraz wyjaśnień biegłych złożonych na rozprawie wynika jednoznacznie, iż testatorka w dniu sporządzania testamentu miała całkowicie wyłączoną swobodę podjęcia decyzji i wyrażenia woli. Materiał dowodowy zebrany

w sprawie jednoznacznie dawał podstawy do uznania testamentu spadkodawczyni za nieważny.

Skarżący nie zgadza się z takimi ustaleniami faktycznymi i ich prawną oceną. Nie może to jednak prowadzić do skutecznego wykazania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

6. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

7. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

8. Pełnomocnik z urzędu ustanowiony celem reprezentowania wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym złożył wniosek o przyznanie mu kosztów pomocy prawnej świadczonej w postępowaniu kasacyjnym, oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone. Uwzględniając to oświadczenie, Sąd Najwyższy przyznał pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenie określone na podstawie § 12 pkt 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

(R.N.)

r.g.